

تاریخ و فرهنگ افغانستان

روابط ایران و افغانستان

در سال‌های اخیر از انتشار چند بررسی در حوزه تاریخ روابط سیاسی ایران و افغانستان می‌توان یاد کرد، یکی از مهم‌ترین آنها کتاب افغانستان و ایران اثر دکتر یوسف متولی حقیقی است با عنوان فرعی پژوهشی پیرامون روابط سیاسی و چالش‌های مرزی از احمد شاه درانی تا احمد شاه قاجار» (مشهد: بنیاد پژوهش‌های اسلامی، ۱۳۸۳، ۴۸۴ ص) که در آن پس از مروری بر جغرافیای سیاسی حوزه مورد بحث - (بخش یکم: پیوستگی - های تاریخی خراسان و افغانستان) - بحث اصلی کتاب با توصیف تلاش‌های احمدخان

ابدالی برای تأسیس یک پادشاهی مستقل بعد از فروپاشی پادشاهی نادرشاه افشار، آغاز می‌شود (بخش دوم: افغانان و تلاش آنها برای تشکیل دولت).

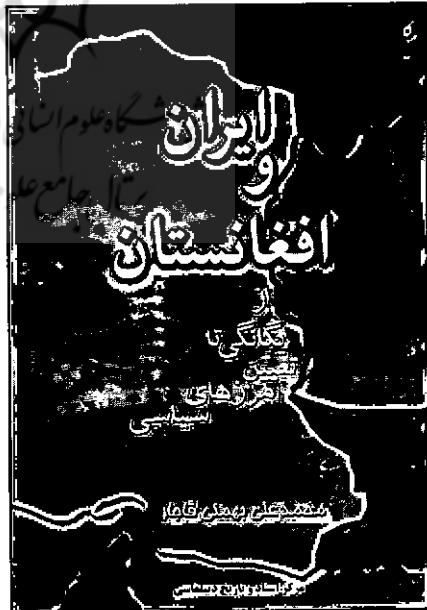
در ادامه بحث که با زمان جدایی عملی آن حوزه از قلمرو ایران توأم است که در بخش سوم کتاب تحت عنوان «نقش هرات در روابط سیاسی ایران و افغانستان» مورد بررسی قرار گرفته است، آثار حاصل از تشکیل عملی یک دولت جدید در حدود شرقی ایران و بازتاب آن در «بحران هرات» در دوران میانی پادشاهی قاجار بحث شده است و در پایان نیز بخشی به چگونگی شکل‌گیری مرزهای فعلی ایران و افغانستان - (پایان پیوستگی‌ها و بروز اختلافات مرزی) - اختصاص یافته است.

گرچه افغانستان و ایران دکتر یوسف حقیقی با توجه به بهره‌برداری نویسنده از اکثر داده‌ها و مستندات منتشر شده در این زمینه، پژوهشی جدی و اساسی است، ولی برخی از دیگر آثار منتشر شده اخیر در عرصه روابط سیاسی ایران و افغانستان چنین نیستند.

مثلاً گذری بر تاریخ روابط سیاسی ایران و افغانستان از جمیله روح زنده (تهران: صبحدم، ۱۳۸۴، ۲۴۰ ص) از آنجایی که طیف وسیعی از مضامین مختلف، آن هم در یک چارچوب زمانی گسترده «از اوایل قاجار تا ظهور پدیده طالبان و دیگر حوادث و بحران‌های ناشی از آن» - را موضوع بررسی قرار داده است، طبیعتاً توانسته از گذری شتابزده بر این موضوع فراتر رود.

کتاب ایران و افغانستان از یگانگی تا تعیین

مرزهای سیاسی اثر محمدعلی بهمنی قاجار (تهران: مرکز اسناد و تاریخ دیپلماسی وزارت امور خارجه، چ ۱، ۱۳۸۵، چ ۲، ۱۳۸۶، ۵۵۱ ص) از جمله پژوهش‌هایی است که در آن با استناد به اسناد وزارت امور خارجه ایران سعی شده است از تاریخ ایران و افغانستان از مراحل نهایی دوران یگانگی تا تعیین مرزهای جدید تصویری ارائه شود. در بخش اول کتاب که دربرگیرنده شش فصل است، به گونه‌ای گذرا به جایگاه خطه خاوری ایران که مناطقی از آن هم اکنون در افغانستان قرار دارد، در ایجاد تمدن ایران و پدیدار شدن کانون‌های تمدنی و نهضت‌های سیاسی و اجتماعی ایرانی اشاره شده است و پس از ذکر مختصری از دوره صفویه، خیزش افغان‌های گلجانی هوتکی و فرمانروایی نادر شاه افشار، پیدایش پادشاهی سدوزایی، حکومت احمد شاه ابدالی و جانشینان وی بررسی شده است، در ادامه به برآمدن سلسله قاجاریه و منازعه‌های پادشاهان این سلسله با امیران افغانی و همچنین نقش دولت انگلیس به عنوان یکی از عوامل اصلی این درگیری‌ها پرداخته شده است. سرانجام پس از اشاره به عهدنامه پاریس بین ایران و انگلیس درباره افغانستان، رویدادهایی چون تعیین مرزهای ایران و افغانستان در منطقه سیستان مورد بررسی قرار گرفته است. بخش دیگر این پژوهش، بخش بازنویسی اسناد است که در آن یکصد و پنجاه سند تاریخی نو یافته ارائه گردیده است.

بحران هویت

«بحران هویت» در افغانستان نیز از دیگر مباحثی به شمار می‌آید که چند سالی است توجه طیفی از اندیشمندان افغانستانی را به خود جلب کرده و از انتشار چند کتاب در سال‌های اخیر در این زمینه، در ایران می‌توان یاد کرد.

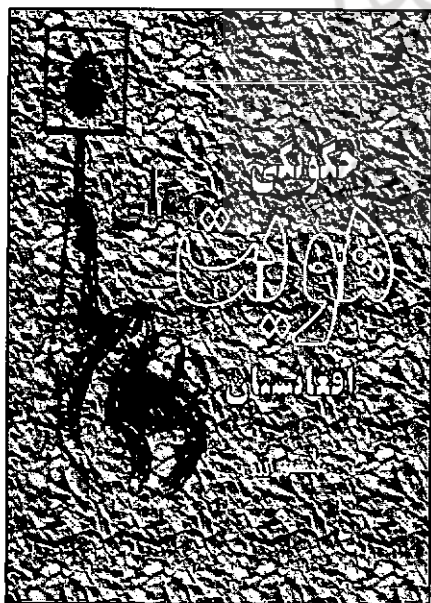
افغانستان و سازه‌های ناقص هویت ملی

نوشته حمزه واعظی (تهران: عرفان، ۱۳۸۱، ص ۱۹۹) یکی از این آثار است که در آن سعی شده است با مروری بر مضامینی چون «فقدان وحدت سرزمینی»، «تعدد زبانی»، «کثرت خرده فرهنگ‌ها»، «عصیت مذهبی»، «غلبه آموزه‌های قومی بر تعلقات ملی» و «آموزه‌های دین محوری جهاد»... در بخش اول کتاب، زمینه‌های نقص مورد بحث، بررسی گردد. در بخش‌های بعدی کتاب نیز پاره‌ای از دیگر مباحث مرتبط با این مقوله چون آثار و

تبعات فقر و نابرابری‌های اجتماعی، فرهنگ قبیله‌ای، مناقشات حزبی و فرقه‌ای... موضوع بحث قرار گرفته‌اند.

چگونگی هویت ملی افغانستان (تهران: عرفان، ۱۳۸۲، ص ۱۷۶) مجموعه‌ای از مقالات و سخن‌رانی‌های مختلف عبدالغفور آرزو نویسنده صاحب نام افغانستانی را شامل می‌شود که اکثراً از اواخر دهه ۱۳۷۰ تا سال‌های اخیر در نشریاتی چون میهن، امین، نقد و سیاست، نوای نو... منتشر و یا در نشست‌هایی ایراد شده است. با آنکه تنها چند مقاله از این مجموعه مشخصاً به بحث اصلی کتاب یعنی «چگونگی هویت ملی افغانستان» می‌پردازد ولی مابقی مقالات و سخنرانی‌های این مجموعه که به مناسبت پاره‌ای از رخداد‌های روز به رشته تحریر و کلام آمده‌اند نیز از توجه به مباحث فرهنگی و سیاسی ذی‌ربط غافل نیستند.

ادبیات و تاریخ ... از گذشته تا امروز

جاکتاب

در مجله

- از تازه‌ترین کتابهای انتشار یافته در داخل و خارج کشور باخبر شوید
- نقدهای صاحب‌نظران را بر کتابهای جدید بخوانید
- با اهل قلم: مؤلفان، مترجمان و پدیدآوردگان کتاب آشنا شوید
- از مسائل نشر ایران اطلاع یابید
- بهترین کتابها را برای مطالعه خود و نزدیکانتان انتخاب کنید
- و دهها مطلب جالب و خواندنی دیگر را نیز بیابید

● صندوق پستی ۷۳۶۵-۱۵۸۷۵
● تلفن: ۰۲۰-۷۳۶۴۵۱۹

نحوه اشتراک: مبلغ اشتراک را به حساب جاری ۱۴۱۵۰ نزد بانک ملت شعبه زهره به نام مؤسسه جهان کتاب واریز کرده، اصل فیش بانکی را به همراه برگ اشتراک تکمیل شده، به نشانی نشریه ارسال فرمایید. ● بهای اشتراک در داخل کشور: برای اشخاص ۴۰۰۰ تومان و برای مؤسسات ۵۰۰۰ تومان است. ●

- نام و نام خانوادگی:
- نام مؤسسه:
- تاریخ شروع اشتراک:
- نشانی و شماره تلفن:

برگ اشتراک